

A. ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

§ 68

Αντικείμενο ονομάζεται ο όρος της πρότασης που δηλώνει το πρόσωπο, το ζώο ή το πράγμα στο οποίο μεταβαίνει ή στο οποίο αναφέρεται η ενέργεια του υποκειμένου.

Το αντικείμενο, όταν είναι ουσιαστικό ή λέξη / φράση σε θέση ουσιαστικού (ουσιαστικοποιημένη), τίθεται πάντοτε σε μια από τις πλάγιες πτώσεις: γενική, δοτική, αιτιατική.

§ 69

Ως αντικείμενο τίθεται:

- α) Ουσιαστικό:**
Οί Αθηναῖοι ἐφρούρουσαν τὰ τεῖχη.
N.E.: *Ἡ μητέρα ἐφτιαξε φαγητό.*
- β) Επίθετο, μετοχή ή αντωνυμία:**
Τούς ξένους ἀδικεῖ σφόδρα.
Ἐκάλεσε τούς εργαζομένους.
Εὐμενῶς ἐδέξατο ἡμᾶς.
N.E.: • *Ἀπέφευγε τούς πονηρούς και τούς ξηπασμένους.* • *Πρότεινα εσένα για αρχηγό.*
- γ) Απαρέμφατο** (ἀнарθρο ή ἔнарθρο):
Ξύνεδροι βούλονται γίνεσθαι.
Οί ἐφιπποὶ φοβοῦνται τὸ καταπεσεῖν.
N.E.: Ἐχουν διατηρηθεῖ κάποια αρχαία απαρέμφατα που τίθενται στον λόγο και ως αντικείμενα:
Αὐτό το παιδί ἔχει λέγειν.
- δ) Ἄκλιτη λέξη ή φράση** με ἄρθρο:
Τούς μὲν ἀπέκτεινε, τούς δέ ἠνδραπόδισε. (υποδούλωσε)
N.E.: • *Δεν εἶπα ακόμη το ναί.* • *Ποιος εἶπε το «μολών λαβέ»;*
- ε) Εμπρόθετος προσδιορισμός** με ή χωρίς ἄρθρο:
Ἐώρων τούς ἀπό Φυλῆς εὐτυχοῦντας.
Διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους. (Σκότωσαν περίπου οχτακόσιους.)
N.E.: *Μίλησα στον διευθυντή.*
- στ) Δευτερεύουσα ονοματική πρόταση** (βλ. § 173α):
Λέγουσιν ὅτι δεκαταῖος ἀφίκετο ἐπὶ τὸ ὄρος.
Φοβεῖται μὴ τὰ ἔσχατα πάθῃ.
N.E.: • *Εἶπε ὅτι θα ἔρθει.* • *Φοβάται μην εκτεθεί.*

Γενικές παρατηρήσεις

- α)** Το αντικείμενο μπορεί να παραλείπεται, όταν εύκολα εννοείται:
Τάληθῆ ἔρῶ και οὐκ ἀποκρύψομαι. [τάληθῆ]
N.E.: *Ξεκλείδωσε να μπω. [την πόρτα]*
- β)** Το αντικείμενο μπορεί να είναι:
 - ἄμεσο ή ἔμμεσο (βλ. § 71)
 - εξωτερικό (βλ. § 75α)
 - εσωτερικό (βλ. § 75β):
 - εσωτερικό αντικείμενο του αποτελέσματος (βλ. § 75β1)
 - κυρίως εσωτερικό αντικείμενο ή σύστοιχο (βλ. § 75β2).

Το αντικείμενο των μεταβατικών ρημάτων

§ 70

Τα μεταβατικά ρήματα διακρίνονται σε:

- α) Μονόπτωτα:** δέχονται ένα αντικείμενο ή περισσότερα στην ίδια πλάγια πτώση, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους παρατακτικά ή χωρίζονται με κόμμα:
Ἐπαινοῦμεν τούς δικαίους.
Ἐπαινοῦμεν οὐ μόνον τούς δικαίους ἀλλά και τούς συνετούς και τούς σοφοῦς.
N.E.: • *Ἀγόρασε βιβλία.* • *Ἀγόρασε βιβλία και τετράδια.*
- β) Δίπτωτα:** δέχονται δύο αντικείμενα σε δύο διαφορετικές πλάγιες πτώσεις ή δύο αντικείμενα σε αιτιατική, από τα οποία το ένα είναι πρόσωπο και το άλλο πράγμα:
Ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις.
Διδάσκουσι τούς παῖδας σωφροσύνην.
N.E.: • *Της πήραν το δίπλωμα.* • *Μαθαίνει την Άννα χορό.*

➤ Αντί της αιτιατικής πράγματος ως αντικείμενο μπορεί να τεθεῖ απαρέμφατο ή, όπως και στη N.E., δευτερεύουσα πρόταση:
Ἐκέλευσεν τούς τοξότας ἐκτοξεύειν ἐς τούς βαρβάρους.
Δείξομεν τοῖς βαρβάρους ὅτι δυνάμεθα τούς ἐχθρούς τιμωρεῖσθαι.
N.E.: *Μου εἶπε ὅτι βιάζεται.*

Από τα δύο διαφορετικά αντικείμενα ενός δίπτωτου ρήματος το ένα ονομάζεται **άμεσο**, γιατί σ' αυτό μεταβαίνει άμεσα η ενέργεια του υποκειμένου, και το άλλο ονομάζεται **έμμεσο**, γιατί σ' αυτό μεταβαίνει έμμεσα η ενέργεια του υποκειμένου. Με βάση την πτώση εκφοράς του αντικείμενου, άμεσο είναι το αντικείμενο σε αιτιατική και έμμεσο το αντικείμενο σε γενική ή δοτική. Όταν το ρήμα συντάσσεται με γενική και δοτική, άμεσο είναι το αντικείμενο σε γενική, ενώ, όταν το ρήμα συντάσσεται με δύο αιτιατικές, άμεσο είναι το αντικείμενο που δηλώνει πρόσωπο:

Άμεσο		Έμμεσο
αιτιατική	+	γενική ή δοτική
αιτιατική προσώπου		αιτιατική πράγματος ή απαρέμφατο ή δευτερεύουσα πρόταση
γενική		δοτική
απαρέμφατο ή δευτερεύουσα πρόταση		γενική ή δοτική

Αυτούς άπεστέρησαν βίου. [άμεσο – έμμεσο]
Αποδώσω τὰ ἡμίσεια τοῖς φίλοις. [άμεσο – έμμεσο]
Διδάσκει τοὺς νέους τὴν ἀρετὴν. [άμεσο – έμμεσο]
Ἔπεισαν τοὺς Θηβαίους βοηθεῖν. [άμεσο – έμμεσο]
Ἡ ἀριθμητικὴ διδάσκει ἡμᾶς ὅσα ἐστὶν τὰ τοῦ ἀριθμοῦ. [άμεσο – έμμεσο]
Τῶν τιμῶν τοῖς φίλοις μεταλαμβάνομεν. [άμεσο – έμμεσο]
Πρόξενος ἐδέετο τοῦ Κλεάρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. [έμμεσο – άμεσο]
Εἶπε τῷ Ξενοφῶντι ὅτι ἀποπέμψει αὐτόν. [έμμεσο – άμεσο]

N.E.: Η πτώση του άμεσου αντικείμενου είναι η αιτιατική (έναντι της γενικής, που είναι η πτώση του έμμεσου αντικείμενου) και μάλιστα η αιτιατική προσώπου (όταν και τα δύο αντικείμενα είναι σε αιτιατική), όπως και στην Α.Ε. Όταν όμως η αιτιατική προσώπου ισοδυναμεί με εμπρόθετο προσδιορισμό, τότε αυτή είναι έμμεσο αντικείμενο. Γενικά, έμμεσο είναι το αντικείμενο (σε γενική ή σε αιτιατική) που μπορεί να αντικατασταθεί από εμπρόθετο προσδιορισμό:

- *Κάνεις κακό του παιδιού.* ● *Έδωσε τροφή στα ζώα.* ● *Με ρώτησε κάτι.*
- [αλλά:] *Με έμαθε γράμματα.* [σ' εμένα: έμμεσο]

1. Μονόπτωτα ρήματα

1. α) Μονόπτωτα ρήματα με γενική

§ 72

Αντικείμενο σε γενική δέχονται ρήματα τα οποία σημαίνουν:

1. **Μνήμη** ή **λήθη**, όπως *μémνημαι* (θυμάμαι), *μνημονεύω*, *έπιλανθάνομαι* (ξεχνώ) κ.τ.δ.:
Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου μémνησθε καὶ Ὀμήρου.
Δέδοικα μὴ έπιλαθώμεθα τῆς οἰκαδε ὁδοῦ.
2. **Επιμέλεια**, **φροντίδα**, **φειδώ** και τα **αντίθετά τους**, όπως *έπιμελοῦμαι*, *κήδομαι* (φροντίζω), *άμελώ*, *όλιγωρῶ*, *φειδομαι*, *άφειδῶ* κ.τ.δ.:
Έπιμελοῦνται τῆς ἀρετῆς.
Οἱ θεοὶ τῶν ἀσεβούντων οὐκ άμελοῦσι.
Χρόνου φειδου.
3. **Χωρισμό**, **αποχή**, **απομάκρυνση**, **απαλλαγή**, όπως *χωρίζομαι*, *άπέχω*, *άφίεμαι*, *άφίσταμαι*, *άπαλλάττομαι* κ.τ.δ.:
Λακεδαιμόνιοι πλέον άπέχουσι τῶν βαρβάρων.
Χῖοι άφίστανται Ἀθηναίων.
4. **Έναρξη** ή **λήξη**, όπως *άρχω*, *άρχομαι*, *λήγω*, *παύομαι* κ.τ.δ.:
Παρόντων πάντων ἤρχετο τοιοῦδε λόγου.
Λήγε τῶν πόνων έπι πονεῖν δυνάμενος.
5. **Εξουσία**, όπως *άρχω*, *βασιλεύω*, *δεσπόζω*, *ήγεμονεύω*, *ήγούμαι*, *κρατῶ* (νικῶ, υπερισχῶ), *προΐσταμαι*, *στρατηγῶ* κ.τ.δ.:
Γῆς καὶ θαλάττης ἤρχον Λακεδαιμόνιοι.
Μηλεύς τῆς Ἰωνικῆς άποικίας ἠγεῖτο.
Ἀθηναῖοι Μῆδων έκράτησαν.
6. **Συμμετοχή**, **πλησμονή** (αφθονία) ή **στέρηση**, όπως *κοινωνῶ*, *μεταλαμβάνω*, *μετέχω*, *γέμω*, *δέω*, *δέομαι* (έχω ανάγκη), *στεροῦμαι*, *χρήζω* κ.τ.δ.:
Τὸ ἀνθρώπινον γένος μετείληφεν άθανασίας.
Καὶ τὰ φυτὰ μετέχει ζωῆς.
Παραδείγματος τὸ παράδειγμα αὐτὸ δεδέηκε.
7. **Επιθυμία**, **απόλαυση** –εκτός από τα ρήματα *άγαπῶ*, *ποθῶ*, *φιλῶ* που συντάσσονται με αιτιατική– όπως *έπιθυμῶ*, *έρῶ* (αγαπῶ με πάθος), *έφίεμαι* (επιθυμῶ πολύ), *όρέγομαι* κ.τ.δ.:
Τῆς εἰρήνης έπεθυμήσαμεν.

- Οί φιλοχρήματοι ἐφίενται **τῶν δῶρων**.
 Ο φιλότιμος **τῆς ὑπεροχῆς** ὀρέγεται.
8. **Αἴσθησι, ἀντίληψη** –εκτός από το ρῆμα ὀρώ που συντάσσεται με αιτιατική– ὅπως *αἰσθάνομαι, ἀπτομαι, ἀκούω, γεύομαι, ἀντιλαμβάνομαι, ἐπιλαμβάνομαι, ὄσφραίνομαι, πυνθάνομαι* (πληροφορούμαι) κ.τ.δ.:
Σιγῇ καὶ δικαίως ἡμῶν ἀκούετε.
Ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἀπτεται.
Ὀλίγοι αὐτῶν σίτου ἐγεύσαντο.
9. **Ἀπόπειρα, ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία**, ὅπως *πειρῶμαι, (ἐπι)τυγχάνω, ἀξιούμαι, ἀποτυγχάνω, ἀμαρτάνω* (σφάλω, ἀποτυγχάνω), *ψεύδομαι* (εξαπατώμαι) κ.τ.δ.:
*Οἱ εὐγενεῖς ἀξιοῦνται **τιμῆς**.*
*Φοβούμεθα μὴ **ἀμφοτέρων** ἅμα ἡμαρτήκαμεν.*
***Τῆς** ἰδίας **ἐλπίδος** ἀπαντες ἐψεύσθησαν.*
10. **Υπεροχὴ, διαφορὰ, σύγκριση**, ὅπως *πλεονεκτῶ, ὑπερτερῶ, προέχω, ὑπερέχω, ἀριστεύω, πρωτεύω, διαφέρω, (ὑπο)λείπομαι, ὑστερῶ, ἠττώμαι, μειονεκτῶ, προτιμῶ* κ.τ.δ.:
*Ἴδια οὐδεὶς ὑπερεῖχε **τῶν πολλῶν**.*
*Διαφέρει τὸ θῆλυ **τοῦ ἄρρενος**.*
*Μειονεκτοῦσιν οἱ τύραννοι **τῶν ἰδιωτῶν**.*
11. Τέλος, ὅσα ρήματα εἶναι **σύνθετα** με τις προθέσεις *ἀπό, ἐκ, κατά, πρό, ὑπέρ*.
*Τὸ μέσον ἴσον **τῶν ἐσχάτων** ἀπέχει.*
*Μὴ καταφρόνει **ἐθῶν** γεροντικῶν.*
*Πολλοὶς ἡ γλῶττα προτρέχει **τῆς διανοίας**.*
*Ὑπερορᾷ τῶν καθεστῶτων **νόμων**.* (περιφρονεῖ)

N.E.: Οι παραπάνω κατηγορίες ρημάτων συντάσσονται με αιτιατική ἢ εμπρόθετο προσδιορισμό σε θέση αντικειμένου. Λίγα εἶναι ἄλλωστε τα ρήματα που στη Ν.Ε. συντάσσονται με γενική, ἡ οποία μάλιστα μπορεί να αντικατασταθεῖ ἀπὸ εμπρόθετο:

***Μου** διέφυγε **μία** λεπτομέρεια.* [διέφυγε ἀπὸ μένα]

Γενικὴ παρατήρηση

Πολλὰ ἀπὸ τα ρήματα που συντάσσονται με γενικὴ ἀπαντοῦν και με ἄλλη σύνταξη, ὅπως με αιτιατική, ἀπαρέμφατο, κατηγορηματικὴ μετοχή (βλ. § 124), δευτερεύουσα πρόταση κ.ά.:

*Ἐκεῖνος ἔπαισε **τούς τυράννους**.*
*Οὐδεὶς γὰρ ἐπιθυμεῖ ἀκόλαστος **εἶναι**.*
*Αἰσθάνομαι **ταῦτα** οὕτως **ἔχοντα**.*
*Ἄκουε **τούς λόγους** τούς περὶ ἀλλήλων καὶ πειρῶ **γνωρίζειν** τούς λέγοντας.*
*Πυνθάνομαι **ὅτι οὐκ ἄβατόν ἐστι τὸ ὄρος**.*

2. β) Μονόπτωτα ρήματα με δοτική

§ 73

Αντικείμενο σε δοτικὴ δέχονται ρήματα τα οποία σημαίνουν:

- Φιλικὴ ἢ εχθρικὴ διάθεση ἢ ἐνέργεια**, ὅπως *ἀρέσκω, (δια)αμιλλῶμαι, εὐνοῶ, βοηθῶ, ἀμύνω, τιμωρῶ, λυσitteλῶ* (ωφελῶ), *ἀπειλῶ, ἐπιτιμῶ, πολεμῶ, μάχομαι, ἐναντιοῦμαι, μέμφομαι* (επικρίνω), *ὀργίζομαι, φθονῶ* κ.τ.δ.:
*Οἱ νέοι **πρεσβυτέρους** διαμιλλῶνται.*
*Οἱ Ἀθηναῖοι τῷ **Ἀντιόχῳ** ἐβοήθουν.*
*Μὴ πάθωμεν ὁ **ἄλλοις** ἐπιτιμῶμεν.*
*Πολεμοῦσι **τοῖς** πρότερον **ἀδικήσασιν**.*
***Ἀνόπλοισ** ὠπλισμένοι μάχονται.*

➤ Εκτός ἀπὸ το ρῆμα *λυσitteλῶ*, τα ρήματα που σημαίνουν **ωφέλεια ἢ βλάβη** συντάσσονται με αιτιατική:
***Ἐκείνους** μὲν οὐκ ὠφελεῖ τὸ οἰκεῖον, **τούτους** δὲ καὶ βλάπτει.*

- Ευπειθεία ἢ ὑποταγὴ** και τα **ἀντίθετά τους**, ὅπως *πειθῶμαι, πιστεύω, ὑπακούω, ὑπηρετῶ, δουλεύω* (εἶμαι δούλος), *ἀπειθῶ, ἀπιστῶ* κ.τ.δ.:
*Ῥαδίως πειθεται **τοῖς διαβάλλουσιν**.*
*Δαίδαλος **Μίνῳ** ἐδούλευεν.*
*Ἐκὼν ἀπειθεῖ Ἀλέξανδρος τῷ **μάντει**.*
- Προσέγγισι, ἀκολουθία, διαδοχὴ, μείξι ἢ ἐπικοινωνία**, ὅπως *πλησιάζω, πελάζω* (πλησιάζω), *ἀκολουθῶ, ἔπομαι* (ἀκολουθῶ), *μείγνυμαι, (ἐπι)κοινωνῶ, ὁμιλῶ* (συναναστρέφομαι), *χρῶμαι* (χρησιμοποιοῦ), *(ἐν) (συν) (περι)τυγχάνω* (συναντῶ) κ.τ.δ.:
*Ὅμοιος **ὁμοίῳ** ἀεὶ πελάζει.*
*Τὸ Γ ἔπεται τῷ **Β**.*
*Ἐπικοινωνοῦσι αἱ ἐπιστῆμαι **ἀλλήλαις**.*
*Μὴ **πονηροῖς** ὁμιλεῖ.*
*Οὐ δικαίως χρῆται **τοῖς παραδείγμασι**.*
*Ἐκεῖ περιτυγχάνουσι τῷ **στρατεύματι**.*

➤ Το ρῆμα *χρῶμαι* συντάσσεται και με δύο δοτικές, ἀπὸ τις οποίες ἡ μία εἶναι αντικείμενο και ἡ ἄλλη κατηγορούμενο του αντικειμένου:
*Χρῶμαι τῷ **προδότη συμβούλῳ**.* (ὡς σύμβουλο)

4. **Ισότητα, ομοιότητα, συμφωνία** και **τα αντίθετά τους**, όπως *ισούμαι, εοικα* (μοιάζω), *ομοιάζω, όμοιοῦμαι, συμφωνῶ, συνάδω* (συμφωνῶ), *όμολογῶ, όμονοῶ* κ.τ.δ.:
Φιλοσόφῳ εοικας, ὦ νεανίσκε.
Τὸ τῆς πόλεως ἦθος όμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι.
Τὰ γὰρ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.
Οὗτος Ἐμπεδοκλεῖ όμονοεῖ ἢ οὐ;
5. **Ἐριδα** ἢ **συμφιλίωση**, όπως *ἀμφισβητῶ, ἐρίζω, διαλλάττομαι, σπένδομαι* (συνθηκολογῶ) κ.τ.δ.:
Οἱ ἐχθροὶ ἐρίζουσιν ἀλλήλοις.
Ὁ κῆρυξ τῆ πρεσβεία σπένδεται.
6. **«Ἀρμόζει», «ταιριάζει»**, όπως *ἀρμόττει, πρέπει, προσήκει.*
Τῆ βασιλεία προσήκει καλοκαγαθία.

➤ Όταν τα ρήματα αυτά είναι απρόσωπα, η δοτική είναι **δοτική προσωπική** (βλ. § 86).

7. Τέλος, όσα ρήματα είναι σύνθετα με τις προθέσεις *έν, επί, παρά, περί, πρός, σύν, υπό* ἢ το επιρρημα *όμοῦ*:
Οὐκ ἐνέμεινε τοῖς ὄρκοις καὶ ταῖς σπονδαῖς.
Οἱ δὲ ἐπιτίθενται τῷ στρατεύματι.
Νοῦς ἀνθρώποις παρίσταται.
Οὐδὲν ἡμῖν ἀγαθὸν παραγίγνεται.
Πλέοντες νυκτὸς σφοδρῶ περιπίπτουσι χειμῶνι.
Προσέχοντο θεοῖς τοῖς Μηδῖαν γῆν κατέχουσιν.
Ἡ τοῦτου ἀδελφὴ ἔμοι συνοικεῖ.
Ὁργὴ μεγάλη καὶ τιμωρία ὑπόκειται τοῖς τὰ ψευδῆ μαρτυροῦσιν.
Οὐκ όμοφρονοῦσιν ἀλλήλοις. [βλ. και παραπάνω τα ρ. *όμνοῶ, όμολογῶ*.]

N.E.: Οι παραπάνω κατηγορίες ρημάτων συντάσσονται με αιτιατική ἢ εμπρόθετο προσδιορισμό σε θέση αντικειμένου και σπάνια με γενική:

- *Πολεμά τους εχθρούς.* • *Μοιάζει του παππού του.* [ή: *στον παππού του*]

3. γ) Μονόπτωτα ρήματα με αιτιατική

§ 74

Η αιτιατική είναι η κυρίως πτώση του αντικειμένου. Με αιτιατική συντάσσονται ρήματα ποικίλων σημασιών, όπως *βιάζομαι, έπιορκῶ, θαρρῶ, κελεύω, λανθάνω* (διαφεύγω την προσοχή κάποιου), *λαμβάνω, μένω, οἰκῶ, ὄμνυμι* (ορκίζομαι), *φθάνω, (δια)φυλάττω, τιμῶ, κολακεύω, ἀδικῶ, δῖώκω, αἰσχύνομαι* κ.ά., καθώς και ρήματα που ως απλά είναι αμετάβατα, σύνθετα όμως με πρόθεση λειτουργούν ως μεταβατικά, όπως *διαβαίνω, διέρχομαι, περίσταμαι* (κυκλώνω) κ.ά.:

Πτολεμαῖος λανθάνει τοὺς βαρβάρους.
Παρά βασιλέως πολλὰς ἔλαβον καὶ μεγάλας δωρεάς.
Τοὺς δικαίους καὶ ἀνδρείους τιμῶσι.
Οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἀδικεῖ.
Οἱ δημαγωγοὶ τὰ πλήθη κολακεύουσι.
Αἱ Γοργόνες τὸν Περσέα ἐδίωκον.
Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου.
Ὁ Κύρος περίσταται τὸν λόφον τῷ παρόντι στρατεύματι.

§ 75

Το αντικείμενο σε αιτιατική διακρίνεται σε:

1. **α) Εξωτερικό αντικείμενο:** φανερώνει το πρόσωπο, το ζῶο ἢ το πράγμα που προϋπάρχει της ενέργειας του υποκειμένου, η οποία είτε επιδρά στο πρόσωπο, ζῶο ἢ πράγμα και μεταβάλλει την αρχική του κατάσταση είτε μεταβαίνει σ' αυτό χωρίς να το μεταβάλλει:
Τὸν λιμένα ἐτείχισαν. [μεταβολή της αρχικής κατάστασης του αντικειμένου]
Οὐ γινώσκω σε. [αμετάβλητη η αρχική κατάσταση του αντικειμένου]
2. **β) Εσωτερικό αντικείμενο:**
 1. **Εσωτερικό αντικείμενο του αποτελέσματος:** φανερώνει το αποτέλεσμα της ενέργειας του υποκειμένου και τίθεται με ρήματα που έχουν την έννοια της δημιουργίας κάποιου πράγματος το οποίο δεν υπήρχε πριν συντελεστεί η ενέργεια του ρήματος. Τέτοια ρήματα είναι τα *γεννῶ, γράφω, δημιουργῶ, ἰδρύω, κατασκευάζω, κτίζω, οἰκοδομῶ, ὀρύττω* (σκάβω), *παρασκευάζω, ποιῶ, τίκτω, ὑφαίνω* κ.τ.δ.:
Γράφω ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πατέρα σου.
Ἀλέξανδρος κατεσκεύασε φρούριον.
Ἔγραπτε τάφρον ὑπερμεγέθη.
Ἄγῶνα ποιεῖ γυμνικόν τε καὶ ἵππικόν.
 2. **Κυρίως εσωτερικό αντικείμενο ἢ σύστοιχο:** φανερώνει το περιεχόμενο της ενέργειας του ρήματος. Είναι ομόρριζο με το ρήμα ἢ προέρχεται από τη ρίζα ἄλλου συνώνυμου ρήματος και συνοδεύεται συνήθως από επιθετικό προσδιορισμό:

νικῶ **νίκην** – πολεμῶ **πόλεμον** – θύω **θυσίας**

Τὸν ἔσχατον **κίνδυνον** κινδυνεύουσι.

Οἱ Ἀθηναῖοι τοσαύτας **ἐορτάς** ἐώρταζον, ὅσας οὐδεμία τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ τοσαύτας **δικὰς** ἐδικάζοντο, ὅσας οὐδὲ πάντες ἄνθρωποι.

N.E.: Το αντικείμενο σε αιτιατική διακρίνεται σε **εξωτερικό** και σε **εσωτερικό** ή **σύστοιχο** αντικείμενο.

3. Παρατηρήσεις

- α) Με σύστοιχο αντικείμενο συντάσσονται και ρήματα που δεν είναι ενεργητικά μεταβατικά: νασῶ **νόσον** [αλλά και: ἀσθενῶ **νόσον**] – ζῶ **ζωὴν**
- β) Ἐνα ρήμα που συντάσσεται με αιτιατική προσώπου ως εξωτερικό αντικείμενο μπορεί να δεχτεί και σύστοιχο αντικείμενο (βλ. και § 76):
Ἐκαστον εὐεργετῶ τὴν μεγίστην **εὐεργεσίαν**.
N.E.: Τη στόλισε **στολίδια** πλουμιστά.
- γ) Πολλές φορές η σύστοιχη αιτιατική παραλείπεται και τότε ως σύστοιχο αντικείμενο λειτουργεί ο επιθετικός προσδιορισμός σε ουδέτερο γένος πληθυντικού, συνήθως, αριθμού:
Θηβαῖοι **πολλά** και **μεγάλα** ἡμᾶς ἠδίκησαν. [πολλάς και μεγάλας ἀδικίας]
Οἱ τύραννοι **πλείω** και **μείζω** λιποῦνται τῶν **ιδιωτῶν**. [πλείονας και μείζονας λύπας]
Ταῦτα και **τοιαῦτα** εἶπεν Ἀλέξανδρος. [τούτους και τοιούτους λόγους]
N.E.: Ρώτησε **πολλά**. [πολλές ερωτήσεις]

2. Δίπτωτα ρήματα

1. α) Δίπτωτα ρήματα με δύο αιτιατικές

§ 76

Με δύο αιτιατικές ως αντικείμενα, αιτιατική προσώπου (ἄμεσο) και αιτιατική πράγματος ή σύστοιχο αντικείμενο (ἔμμεσο), συντάσσονται τα παρακάτω ρήματα και τα συνώνυμά τους:

- διδάσκω, παιδεύω, ἀναμιμνήσκω* (υπενθυμίζω), *ὑπομιμνήσκω*:
Γλώσσαν τὴν Ἀττικὴν ἐδίδασκον **τούς παῖδας**.
Τούθ' ὑμᾶς ἀναμνήσω.
N.E.: **Μας** διδάσκει **ιστορία**.
- ἐνδύω, ἀμφιέννημι, ἐκδύω* (ξεντώνω):
Ὁ πάππος **τὸν Κύρον στολήν** καλήν ἐνέδυσε.
N.E.: **Την** ἐντυσαν **λευκά**.
- (ἀν)ερωτῶ, αἰτῶ* (ζητῶ), *ἀπαιτῶ*:
Αἰτεῖ τὸν Ἀγησίλαον ὀπλίτας.
N.E.: [αλλά:] **Μου** ζήτησε **βοήθεια**. [γεν. + αιτ.]
- ἀποκρύπτομαι, κρύπτω, ἀφαιροῦμαι, (ἀπο)στερῶ, εἰσπράττω*:
Τὴν θυγατέραν ἐκρυπτεν **τὸν θάνατον** τοῦ ἀνδρός.
Τούς διδασκάλους **τούς μισθοὺς** ἀπεστέρηκεν.
N.E.: [αλλά:] **Μου** στέρησε **τις διακοπές**. [γεν. + αιτ.]

Παρατήρηση

Υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες οι δύο αιτιατικές δεν είναι πάντοτε αντικείμενα του ρήματος. Αυτές οι αιτιατικές μπορεί να είναι:

- α) Αντικείμενο και κατηγορούμενο του αντικειμένου, με ρήματα που έχουν τη σημασία του *καλῶ, ὀνομάζω, λέγω, νομίζω, κρίνω, ἠγοῦμαι* (νομίζω), *θεωρῶ, ποιῶ, καθίστημι, διορίζω, αἰροῦμαι* (εκλέγω), *ἔχω, παρέχω*:
Δαρεῖος Κύρον σατράπην ἐποίησε. [A: Κύρον]
Φύλακας κατέστησαν **ἡμᾶς**. [A: ἡμᾶς]
Ἔχω **συμμάχους** τὰς μεγίστας **πόλεις**. [A: πόλεις]
N.E.: • Ἐκανε **τον γιο** του **διευθυντή**. • *Η τάξη* **με** ἐξέλεξε **πρόεδρο**.
- β) Αντικείμενο και κατηγορούμενο επιρρηματικό, με ρήματα κίνησης κυρίως, ή προληπτικό, με ρήματα που δηλώνουν αύξηση ή εξέλιξη (πβ. § 15 και § 16 αντίστοιχα):
Παρετάξαντο τὰς ναῦς **μετεώρους**. (στο ανοιχτό πέλαγος) [A: τὰς ναῦς]
Τούτους ἰππέας ἐδίδασεν. [A: τούτους]
N.E.: • Ἔστησε **το ξύλο ὀρθιο**. • *Σπουδάζει* **τον γιο** του **γιατρό**.
- γ) Αντικείμενο και αιτιατική της αναφοράς:
Κορινθίους δὲ και **Ἀρκάδας** και **Ἀχαιοὺς** **τί** φῶμεν; (Τι να πούμε για τους Κορινθίους...;) [A: τί]

2. β) Δίπτωτα ρήματα με αιτιατική και γενική

§ 77

Με δύο αντικείμενα, το ένα σε αιτιατική (ἄμεσο) και το άλλο σε γενική (ἔμμεσο), συντάσσονται ρήματα ὅπως:

1. *ἀκούω, μανθάνω, πυνθάνομαι* (πληροφορούμαι):
Υμείς δέ μου ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.
Ἀεὶ ἐπυνθανόμεν ὑμῶν τὰ ἄριστα.
N.E.: *Μου* ἔμαθε **πολλά**.
2. *λαμβάνω* (πιάνω), *ἔλκω* (τραβῶ), *ἄγω* (οδηγῶ):
Τὸν πεσόντα ποδὸς ἔλαβε.
Ὁ ἵπποκόμος ἄγει τῆς ἡνίας τὸν ἵππον.
N.E.: *Μου* τράβηξε **το μανίκι**.
3. *ἐστιάω* (φιλεῖω), *πληρῶ*, *πίμπλημι* (γεμίζω), *γεμίζω*, *κενῶ* (αδειάζω), *ἐρημῶ*:
Τῶν λόγων ἡμᾶς Λυσιᾶς εἰστία.
Ἐνέπλησαν βοῆς τὴν ἀγοράν.
N.E.: [αλλά:] *Με* γέμισε **υποσχέσεις**. [αιτ. + αιτ.]
4. *ἀπαλλάττω*, *ἀποκλείω*, *ἀπολύω*, *ἀποστερῶ*, *ἐλευθερῶ*:
Πολλοὺς τῆς εἰσόδου ἀπέκλεισεν.
Οἱ τριάκοντα ἡμᾶς πόλεως ἀπεστέρουν.
N.E.: *Του* ἀπέκλεισαν κάθε **πιθανότητα**.
5. **Σύνθετα** με την πρόθεση *κατά* που ἔχουν δικανική σημασία, ὅπως *καταγιγνώσκω*, *καταψηφίζομαι* (καταδικάζω) κ.τ.δ.:
Οἱ Ἀθηναῖοι θάνατον κατέγνωσαν αὐτοῦ.
N.E.: [αλλά:] *Τον* **καταδίκασαν σε θάνατο**. [αιτ. + αιτ.]

➤ Με αυτά τα ρήματα η αιτιατική μπορεί να χαρακτηριστεί και ως **αιτιατική της ποινής** (βλ. § 153ζ).

6. **Σύνθετα** με τις προθέσεις *ἀπό*, *ἐκ*, *πρό*:
Ἀποτρέπει τοὺς νεωτέρους ἀμαρτημάτων.
Ἐξέβαλον ἔδρας Κρόνον. (εκδιώξαν)
Ἀλέξανδρος προέταξε τῶν πεζῶν τοὺς τοξότας.
N.E.: Προτάσσει το κοινό **συμφέρον του ατομικού**.

Παρατήρηση

Η γενική στα ρήματα που συντάσσονται με αιτιατική και γενική δεν είναι πάντοτε αντικείμενο. Ἔτσι μπορούμε να ἔχουμε:

7. α) Αιτιατική ως αντικείμενο και γενική της αξίας ή του ποσού (βλ. και § 151γ) με ρήματα ὅπως *(ἀντ)αλλάσσω*, *ἀγοράζω*, *ἠνοῦμαι* (αγοράζω), *πωλῶ*, *ἀποδίδομαι* (πουλῶ), *ἀξιά*, *τιμῶ* κ.τ.δ.:
Ἠλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν.
ἤλωσαν τὸν Θεμιστοκλέα τῶν μεγίστων τιμῶν.
8. β) Αιτιατική ως αντικείμενο και γενική της αιτίας (βλ. και § 151 β) με ρήματα ψυχικού πάθους, ὅπως *θαυμάζω*, *εὐδαιμονίζω*, *μακαρίζω*, *ζηλῶ*, *ὀργίζομαι* κ.τ.δ., ή με ρήματα δικανικής σημασίας, ὅπως *αἰτιῶμαι* (κατηγορῶ), *δικάζω*, *γράφομαι* (καταγγέλλω) κ.τ.δ.:
Ζηλῶ σε καὶ μακαρίζω τῆς εὐδαιμονίας.
Εὐκτῆμων ἐγράψατο Δημοσθένην λιποταξίου.

3. γ) Δίπλωτα ρήματα με αιτιατική και δοτική

§ 78

Με δύο αντικείμενα, το ένα σε αιτιατική (ἄμεσο) και το άλλο σε δοτική (ἔμμεσο), συντάσσονται ρήματα που σημαίνουν:

1. **Εξίωση, εξομοίωση, μείξη, συμφιλίωση**, ὅπως *ἐξιῶ*, *ἀνισῶ* (εξισώνω), *ὀμοιά*, *παραβάλλω*, *μείγνυμι*, *συναλλάττω* (συμφιλιώνω) κ.τ.δ.:
Ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ.
Ἐδέοντο τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσιν.
2. **Λόγο, δειξη, εντολή, προσαρμογή, αντιπαράθεση**, ὅπως *λέγω*, *ἀνακρινῶ*, *ἀποκρίνομαι*, *δηλῶ*, *σημαίνω*, *φαίνω*, *δείκνυμι*, *παραινῶ*, *ἀναγγέλλω*, *ἀγγέλλω*, *ἀντιτάσσω* κ.τ.δ.:
Οὐδὲν αὐτοῖς ἀπεκρίνατο.
Τὰ ἱερά ἡμῖν οἱ θεοὶ φαίνουσιν.
Κακίαν ἐμοὶ οὐδεμίαν δειξει.
Ἀγγέλλει τοῖς στρατιώταις τὰ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν.
3. **Παροχή**, ὅπως *δίδωμι*, *ἀποδίδωμι*, *παραδίδωμι*, *ἐπιστέλλω*, *παρέχω*, *πέμπω*, *φέρω*, *κομίζω*, *παρασκευάζω* κ.τ.δ.:
Οἱ θεοὶ νίκην ἡμῖν δίδασιν.
Νικίας Γυλίππῳ ἑαυτὸν παραδίδωσι.
Ταῦτα τοῖς προγόνοις δόξαν φέρει.
4. Τέλος, ὅσα ρήματα εἶναι **σύνθετα** κυρίως με τις προθέσεις *ἐν*, *σύν*, *ἐπί*:
Ἀγανακτήσασα δὲ Ἥρα μανίαν αὐτοῖς ἐνέβαλε.
Ἀμίππους πεζοὺς συνέταξεν αὐτοῖς. (Πεζοὺς γρήγορους σαν ἄλογα παρέταξε δίπλα τους.)
Ὁ δὲ Λυκοῦργος πλείστους πόνους αὐτοῖς ἐπέβαλε.

N.E.: Στα ρήματα των παραπάνω κατηγοριῶν η δοτική της Α.Ε. αποδίδεται με γενική ή εμπρόθετο (με, σε + αιτιατική):

• *Σου* εἶπε **την ἀλήθεια**. • *Τον* **συμφιλίωσε με τον αδερφό του**. • *Αντέταξαν στον διάλογο τη βία.*

4. δ) Δίπλωτα ρήματα με γενική και δοτική

§ 79

Με δύο αντικείμενα, το ένα σε γενική (άμεσο) και το άλλο σε δοτική (έμμεσο), συντάσσονται ρήματα που σημαίνουν:

1. **Παραχώρηση**, όπως *παραχωρῶ, ὑπέικω / ὑπανίσταμαι* (παραχωρῶ), *συγγιγνώσκω* (συγχωρῶ κάτι σε κάποιον) κ.τ.ό.:
Παραχωρῶ σοι τοῦ βήματος.
Ἔδρας πάντες ὑπανίστανται βασιλεῖ.
2. **Συμμετοχή, μετάδοση**, όπως *μετέχω, κοινωνῶ, μεταδίδωμι, μεταλαμβάνω* κ.τ.ό.:
Μετесоχήκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμινοτάτων.
Ὀλιγαρχία τῶν κινδύνων τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσι.
3. Επίσης, τα ρήματα **φθονῶ** (με τη σημασία: αρνούμαι κάτι σε κάποιον από φθόνο), **μέμφομαι** (επικρίνω κάποιον για κάτι), **ἀντιποιοῦμαι** (διεκδικῶ από κάποιον κάτι) και **ἀμφισβητῶ**:
Μή μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος.
Τοῦδ' οὐδεὶς ἂν ἐνδίκως μέμψαιτό μοι.
Οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιοῦμεθα τῆς ἀρχῆς.
Οὐδεὶς ἠμφεσβήτησε τῆς κληρονομίας ἐκείνω.
4. Τέλος, τα ρήματα **τιμῶ** (με τη σημασία: ορίζω για κάποιον ποινή ως δικαστής) και **τιμῶμαι** (με τη σημασία: προτείνω για κάποιον ποινή ως κατηγορος ή για τον εαυτό μου ως κατηγορούμενος):
Ἀθηναῖοι Περικλεῖ ὀλίγου δέ και θανάτου ἐτίμησαν. (παρά λίγο να καταδικάσουν και σε θάνατο)
Τῷ πατρί ἐτιμήσατο δέκα ταλάντων. (πρότεινε πρόστιμο)

➤ Η γενική με αυτά τα δικανικά ρήματα ονομάζεται **γενική της ποινῆς ή του τιμήματος** (βλ. § 151 δ).

N.E.: Τα ρήματα των παραπάνω κατηγοριών συντάσσονται με γενική και αιτιατική, με αιτιατική και εμπρόθετο ή με δύο εμπρόθετους προσδιορισμούς:

- **Μου** παραχώρησε **το σπίτι** του. • **Τον** καταδίκασαν **σε φυλάκιση** δύο ετών. • Συμμετείχε **με την ομάδα** του στους ημιτελικούς.